

Fallet Julian Assange

Av Stina Oscarson, Svenska Dagbladet, söndag 1 november

Det finns två sätt att förintä motstånd i en demokrati. Antigen kramar man ihjäl det som i fallet Greta Thunberg. Som politiker, företagsledare och influerare tävlar om att få synas på bild tillsammans med för att få ett stänkt av hennes rena idealism. Eller så ser man till att flytta fokus. Så att proportionerna ändras och det verkliga problemet spelas bort och dör av tystnad.

Vill man i detalj studera hur det går till bör man omgående läsa Nils Melzers bok "Fallet Julian Assange". Och vill man inte är det nog av än större vikt att man läser. Ty detta är en bok jag skulle önska att alla som arbetar inom svensk politik, juridik och journalistik läser innan de nästa gång tar ord som demokrati, yttrandefrihet och rättssäkerhet i sin mun eller låter sådana förmedlas genom sin penna. Redan här inser jag att jag börjar frångå mitt uppdrag som recensent. Men detta är en bok som kräver det. På samma sätt som Melzer genom att skriva boken med sina egna ord förvandlas till en dissident i systemet.

Melzer är professor i Internationell rätt vid universiteten i Genève och Glasgow. Han har också sedan 2016 ett uppdrag som tortyr rapportör åt FN och det var i den rollen han ombads ta sig an fallet Julian Assange, åt vilket han ägnat de senaste åren. Något han egentligen inte alls hade lust till. Assange, tänkte han, ett bortskämt förvuxet barn som förgripit sig på kvinnor och år efter år sitter på en ambassad och håller sig undan rättsvisan. Han hade som många av oss andra köpt den bild som medier och politiker under över ett decennium effektivt lyckats måla upp.

Han tvingas dock fullkomligt ompröva denna och den bok han nu har skrivit är berättelsen om hur hela västvärlden låtit en konflikt om bland annat en trasig kondom överskugga avslöjandet av krigsbrott med hundratusentals döda. Skymma det faktum att USA sedan man utropade krig mot terrorismen har spelat bort allt vad vi tidigare haft att hålla oss i när det kommer till krigets lagar.

Funnas ett Nobelpris för fackböcker borde det gå till Melzer. Eller: ta fredspriset från Obama och ge det till Melzer. Den risk han tar genom att skriva detta är visserligen liten jämfört med det pris Assange, Snowden och Manning fått betala, men ändå.

Melzer gör det arbete som varje journalist som skrivit en rad om Assange borde gjort. Han synliggör lojaliteter och ett långt gånget samspel mellan rättsväsende och myndigheter i en rad länder där också Sveriges agerande spelar en central roll. Hur mängder av förhållningar, uteblivna svar och systematisk förskjutning av fokus blir ett sätt att oskadliggöra en av vår tids kanske mest besvärliga visseblåsare. Och inte minst hur en utlämning till USA och det straff Assange där riskerar skulle påverka yttrandefriheten och journalistiken.

Det handlar dock inte om en kriminell sammansvärjning utan, som han skriver, om "de små kompromissernas politik, där varje moraliskt dilemma avgörs till förmån för förment realpolitisk saktvång och där människovärde, transparens och ansvar alltid kommer i andra (eller tredje) hand, det är någonting allmänt förekommande. Det är helt enkelt det förhärskande 'operativsystemet' för alla mänskliga organisationsformer världen över, det må nu röra sig om stater, organisationer eller företag. Och det är också det odramatiska stoff av vilket mänsklighetens största tragedier och hemskaste förbrytelser vävs, genom undfallenhet, förträngning av medansvar och byråkratisk medbrottslighet."

När jag talar med Arne Ruth, publicist och tidigare bland annat kulturchef på Dagens Nyheter och en av dem som engagerat sig i fallet, säger han att det var Sveriges hantering av detta som gjorde att han slutade kalla sig svensk.

Och ju mer jag läser, desto mer förstår jag vad han menar. Jag skäms.

Som berättelsen om hur advokaten Claes Borgström får ansvarig polis att ändra i protokollet från det första förhöret med en av de målsägande kvinnorna efter anklagelserna om våldtäkt, för att öka chansen att inleda en förundersökning.

Nu lever inte Borgström och kan svara på detta. Men allt finns där. Svart på vitt. Och det är bara en av många snarlika bitar i detta jättelika pussel av trixande med sanningen.

Ruth påminner mig om att jag bara genom att skriva detta enligt dagens debattklimats guilt by association-logik och svårighet att hålla två saker i huvudet samtidigt riskerar bli kallad kvinnohatare och anklagad för att förminska problemet med sexualbrott. Men denna bok handlar inte om det. Faktum är också, som han skriver, att alla parter hade tjänat på en värdig hantering av fallet. Flera internationella kvinnoorganisationer och hundratals våldtäktsoffer har också på senare tid ställt sig bakom Melzer och protesterat mot myndigheternas utnyttjande av ett våldtäktsnarrativ för att politiskt förfölja en obekvämd dissident, medan det sexuella våld som de berörda staternas arméer själva gjorde sig skyldiga till systematiskt förtigits och förblivit ostraffat.

Feministisk appropriering, som en av mina vänner säger när vi talar om detta.

Och här menar Meltzer att den svenska åklagarmyndigheten genom en skickligt utlagd rökridda av utredande skuggboxning, aggressiva pressuttalanden och genom sin systematiska obstruktion och politiska instrumentalisering av förundersökningen deltagit i samma förakt för kvinnors rättigheter som regeringar världen över ständigt upprepar.

Det är väl underbyggt. Protokoll luslästa. Källkritiskt granskade. Uttalanden ställde mot datum. Det är en gigantisk utredning där lögnerna en efter en blottläggs. Och hade det inte varit verklighet hade det varit en ruskigt bra deckare.

Och jag häpnar över hur det hela tiden öppnar sig fler lager.

Som när Assange, efter att Wikileaks i samband med presidentvalet i USA släppt Hillary Clintons e-post, förlorar många av sina tidigare sympatisörer – vilka nu i stället anklagar honom för att Trump vunnit valet. Men om detta visar något är det väl snarast att Assange tar den journalistiska etikens idé om konsekvensneutralitet på allvar.

Eller den nästintill komiska cynism som visas från USA när man försvarar den psykiska tortyr man bevisligen utsatt Assange för med att det handlar om ”yttrandefrihet”. Det är ungefär på samma nivå av absurdism som när den svenska regeringen hävdar att man inte kan säga att Assange under alla år på ambassaden varit frihetsberövad. Då han ju gått in dit frivilligt. Ett påstående som undergräver hela tanken med politisk asyl.

Enligt Melzer själv är boken ”en tvingande appell. En uppmaning och en påminnelse till världens alla stater om att det system för människoskydd som de skapat är dysfunktionellt på ett mycket grundläggande sätt. Boken är också en varningssignal till allmänheten, eftersom detta systemfel borde försätta varje medborgare i våra demokratiska rättsstater i alarmberedskap.”

Så jag säger: Låt hessa Fredrik ljuda.

Och om den svenska regeringen hör signalen kan man ju börja med att besvara de 50 ännu obesvarade frågor som Melzer ställt gällande dess hantering av fallet.

Stina Oscarson

Bokfakta "Fallet Julian Assange"

av Nils Melzer

320 sidor, Karneval förlag